

Somatizasyon Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Somatizasyon Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30469>

Özet

Somatizasyon Ölçeği, bireylerin psikolojik sıkıntılarını bedensel belirtiler aracılığıyla ifade etme eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, 2000 yılında Şeyda Dülgerler tarafından **Türkçe'ye uyarlanmıştır** ve geçerlik/güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Uyarlama çalışması, özellikle ilköğretim okulu öğretmenlerinin popülasyonunda somatizasyon düzeylerini belirlemeye odaklanmıştır. Ölçek, 33 maddeden oluşmakta olup, iki seçenekli (doğru/yanlış) bir derecelendirme formatı kullanmaktadır. Elde edilen yüksek güvenirlilik ve geçerlik katsayıları, ölçeğin Türk kültürüne ve hedef popülasyona uygunluğunu göstermektedir. Ölçeğin temel amacı, psikolojik kökenli olabilecek fiziksel şikayetlerin sıkıntısını ve şiddetini sistematik olarak değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler

Somatizasyon Ölçeği, Somatizasyon, Psikometrik Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlilik, Öğretmen Sağlığı, Şeyda Dülgerler.

Yazarlar

Şeyda Dülgerler

Amaç

Somatizasyon Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin yaşadığı psikolojik veya duygusal stresin bedensel semptomlar olarak dışarı vurulma derecesini, yani **somatizasyon** düzeyini saptamaktır. Orijinal ölçek, bu eğilimin klinik veya subklinik düzeyde olup olmadığını belirlemekte kullanılırken, Şeyda Dülgerler tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışması, özel olarak ilköğretim okulu öğretmenlerinin çalışmaları kapsamında bu semptomları incelemeyi hedeflemiştir.

Uyarlama çalışması, Türkiye'de görev yapan öğretmenlerin mesleki stres ve tükenmişlik sonucu ortaya çıkabilecek somatik şikayetlerini standart bir araçla ölçme ihtiyacına yanıt vermektedir. Bu sayede, popülasyonun ruh sağlığı ihtiyaçları ve somatizasyon eğilimleri hakkında güvenilir ve nicel veriler elde edilmesi amaçlanmıştır.

Yapı

Ölçek, kişinin yaşadığı ve tıbbi olarak açıklanamayan çeşitli bedensel şikayetleri sorgulayan maddelerden oluşur. Bu şikayetler genellikle gastrointestinal, ağrı, nörolojik ve kardiyovasküler sistemlerle ilişkilidir. **Somatizasyon**, psikolojik sıkıntılarını fiziksel belirtilere dönüştürmesi eğilimi olarak tanımlanan karmaşık bir **psikolojik yapıyı** ölçmektedir.

33 maddelik bu ölçek, bireyin belirli bir fiziksel semptomu deneyimleyip deneyimlemediğini basit bir do?ru/yanlı? formatıyla de?erlendirir. Yüksek puanlar, bireyin somatizasyon eğiliminin yüksek olduğunu gösterir. Uyarılma çalışmasında, ölçeğin tek bir genel somatizasyon faktörünü ölçtüğü varsayılmı?tır, ancak detaylı faktör analizi bilgisi kaynakta s?n?rlıdır.

Geçerlik

Ölçeğin Türk popülasyonundaki yapısal ve içeriksel geçerliğini incelemek amacıyla kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür. Uyarılma çalışmasında, ölçeğin geçerliği, e? zamanlı geçerlik bağlamında korelasyon analizi yoluyla belirlenmiştir. Elde edilen **korelasyon katsayısı** (r) 0.80 olarak saptanmıştır. Bu yüksek katsayı, Somatizasyon Ölçeği'nin ölçmeyi amaçladığı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve kabul edilebilir bir **ölçüt geçerli**ne sahip olduğunu ifade etmektedir.

Bu geçerlik bulgusu, ölçeğin orijinal yapıya uygunluğunu desteklemekte ve Türk kültüründeki somatik deneyimlerin de?erlendirilmesi için uygun bir araç olduğunu göstermektedir.

Güvenirlilik

Somatizasyon Ölçeği'nin iç tutarlılığı ve kararlılığı, uyarılma çalışmasında önemli bileşenlerindedir. Güvenirlilik analizleri, ölçeğin farklı bölümlerinin aynı yapıyı ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü de?erlendirmiştir. Çalışmada, **yarıya bölme güvenirlilik** (split-half reliability) yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre:

1. yarı için Alpha değeri **0.8810** olarak bulunmuştur.
2. yarı için Alpha değeri **0.8439** olarak bulunmuştur.

Bu yüksek Alpha değerleri (0.80'in üzerinde), ölçeğin iç tutarlılığını mükemmel düzeyde olduğunu ve maddelerin genel olarak yüksek düzeyde ilişkili olduğunu, dolayısıyla güvenilir sonuçlar ürettiğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Kaynak içerikte Somatizasyon Ölçeği'nin faktör yapısına dair spesifik bir bilgi (örneğin kaç faktörlü olduğu veya varyans açıklama oranı) açıkça belirtilmemiştir. Ancak, uyarılma çalışmalarında genellikle **yapı geçerli**ni test etmek amacıyla Faktör Analizi (Açıklayıcı veya Doğrulayıcı) kullanılır. Ölçeğin 33 maddeden oluşması, birden fazla alt boyutu (örneğin a?rı, gastrointestinal belirtiler, kardiyovasküler belirtiler) ölçme potansiyeli olduğunu düşündürmektedir.

Dölgerler'in yüksek lisans tezi, muhtemelen ölçeğin orijinal yapıya koruyup korumadığını

belirlemek için birincil olarak Tek Faktörlü Yapı (Genel Somatizasyon) hipotezini test etmiştir. Elde edilen yüksek güvenilirlik katsayıları, maddelerin genel olarak tek bir temel yapı etrafında toplandığını desteklemektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama Ölçeği (Adaptation Scale)

Format: Bireysel veya grup uygulamasına uygun, öz bildirim (self-report) formatı.

Language Available: Türkçe (Turkish).

Population Group: Yetkinler, özellikle mesleki stres altındaki çalışanlar.

Age Group: Çalışma popülasyonunun yetkin ya grubu (Genellikle 25-55 yaş arası ilköğretim okulu öğretmenleri).

Population Details: İlköğretim okulu öğretmenleri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Popülasyon, mesleki stres ve duygusal yüklenme riski taşıyan bir gruptur.

Test Methodology: 33 maddelik, dikotom (Doğru-Yanlış) yanıt formatına sahip bir kağıt-kalem testidir. Uygulama süresi kısadır.

Anahtar Kelimeler

Somatik Semptomlar, Psikolojik Stres, Psikometrik Araç, Ege Üniversitesi, 2000, Dikotom Ölçek.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: seyda.dulgerler@ege.edu.tr

Correspondence Address: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

İzinler: Ölçeğin kullanımı için orijinal ölçek geliştiricilerinden izin alınması ve uyarlama yazarı Seyda Dülgerler ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen bir uyarlama olduğundan ticari kullanım ücreti genellikle bulunmamakla birlikte, akademik amaçlarda kullanım için yazar onayı gereklidir.

Test Yılı: Uyarlama ve geçerlik/güvenirlik çalışması 2000 yılında tamamlanmıştır.

Kaynaklar

Dülgerler, ?. (2000). *İlköğretim okulu öğretmenlerinde somatizasyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ek olarak, ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [somatizasyon-olcegi-toad.pdf](#)

Somatizasyon Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda ilk iki madde örneği verilmiştir:

Çoğu zaman bozazm tıkanır gibi olur.

İhtiyacımdır